

FRANCIE

s českou příchutí

PUTOVÁNÍ PO STOPÁCH ČESKÝCH OSOBNOSTÍ

Ivan Fučík

Podle televizního seriálu Francie s ozvěnou domova

 CPRESS

Francie s českou příchutí

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Ivan Fučík

Francie s českou příchutí – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

Francie s českou příchutí

Ivan Fučík

OBSAH

SLOVO ÚVODEM	6	PAŘÍŽ	51
PRAHA PLNÁ FRANCOUZŮ	7	ÎLE-DE-FRANCE	67
ALSASKO	21	<i>Saint-Denis</i>	67
<i>Štrasburk</i>	22	<i>Vincennes</i>	69
<i>Weyersheim</i>	27	<i>Saint-Maur-des-Fossés</i>	70
<i>Obernai</i>	27	<i>Melun</i>	71
<i>Sainte-Odile</i>	27	<i>Provins</i>	71
<i>Niederhaslach</i>	28	<i>Marlotte</i>	73
<i>Erstein</i>	29	<i>Vaux-de-Cernay</i>	73
<i>Andlau</i>	29	<i>Cernay-la-Ville</i>	73
<i>Ribeauvillé</i>	29	<i>Auffargis</i>	73
<i>Kaysersberg</i>	29	<i>Saint-Germain-en-Laye</i>	73
<i>Orbey</i>	30	<i>Versailles</i>	74
<i>Kolmar</i>	30	<i>Saint-Ouen-l'Aumone</i>	75
<i>Cernay</i>	32	NORD-PAS-DE-CALAIS	76
<i>Thann</i>	32	<i>Arras</i>	76
LOTRINSKO	34	<i>La Targette</i>	76
<i>Nancy</i>	34	<i>Dunkerque</i>	78
<i>Luneville</i>	36	PIKARDIE	79
<i>Pont-à-Mousson</i>	37	<i>Cayeux-sur-Mer</i>	79
<i>Mety</i>	38	<i>Abbeville</i>	79
<i>Hennezel</i>	40	<i>Crécy-en-Ponthieu</i>	81
<i>Darney</i>	40	<i>Ourscamp</i>	82
<i>Pouilly-sur-Meuse</i>	41	<i>Ermenonville</i>	82
CHAMPAGNE-ARDENNE	43	NORMANDIE	84
<i>Remeš</i>	43	<i>Dieppe</i>	84
<i>Verzenay</i>	47	<i>Rouen</i>	85
<i>Hautvillers</i>	47	<i>Giverny</i>	86
<i>Épernay</i>	47	BRETAŇ	87
<i>Sainte-Menehould</i>	49	<i>Pont-Aven</i>	87
<i>Hans</i>	49	<i>Concarneau</i>	88
<i>Vouziers</i>	50	<i>Camaret</i>	88
<i>Terron</i>	50	<i>Île-de-Sein</i>	88
		<i>Roscoff</i>	89
		<i>Combours</i>	90
		<i>Saint-Malo</i>	90
		<i>Josselin</i>	92

OBLAST ĚKY LOIRY	95	POITOU-CHARENTE	127
<i>Nantes</i>	96	<i>La Rochelle</i>	127
<i>Angers</i>	97	<i>Aix</i>	128
<i>Saumur</i>	98	<i>Cognac</i>	129
CENTRE	100	<i>Jarnac</i>	129
<i>Meung-sur-Loire</i>	100	AKVITÁNIE	130
<i>Orléans</i>	101	<i>Marmande</i>	130
<i>Saint-Benoît-sur-Loire</i>	102	<i>Arcachon</i>	130
<i>Sully-sur-Loire</i>	102	<i>Bayonne</i>	131
<i>Gien</i>	103	<i>Hendaye</i>	132
<i>Montargis</i>	103	<i>Pau</i>	133
<i>Tours</i>	105	MIDI-PYRENÉES	135
<i>Descartes</i>	107	<i>Rodez</i>	135
<i>Mehun-sur-Yèvre</i>	108	<i>Cahors</i>	136
BURGUNDSKO	110	<i>Rocamadour</i>	136
<i>Mont-Beuvray</i>	110	<i>Saint-Cirq-Lapopie</i>	138
<i>Sens</i>	112	LANGUEDOC-ROUSSILLON	139
<i>Dijon</i>	112	<i>Nîmes</i>	139
<i>Gevray-Chambertin</i>	116	<i>Montpellier</i>	141
<i>Cîteaux</i>	117	<i>Agde</i>	142
<i>Clos de Vougeot</i>	118	<i>Béziers</i>	143
RHÔNE-ALPES	119	<i>Narbonne</i>	143
<i>Chambery</i>	120	<i>Perpignan</i>	144
<i>Grenoble</i>	121	<i>Saint-Guilhem-le-Dessert</i>	144
<i>La Terrasse</i>	121	<i>Collioure</i>	145
<i>Saint-Antoine du Viennois</i>	121	PROVENCE-ALPES-CÔTE D'AZUR	146
<i>Vienne</i>	121	<i>Avignon</i>	146
<i>Lyon</i>	121	<i>Arles</i>	149
AUVERGNE	123	<i>Tarascon</i>	150
<i>Espaly-Saint-Marcel</i>	123	<i>Sainte-Baume</i>	151
<i>Le Puy-en-Velay</i>	123	<i>Apt</i>	153
<i>Saugues</i>	123	<i>Simiane-la-Rotonde</i>	153
<i>La Chaise-Dieu</i>	123	<i>Caseneuve</i>	154
<i>Chavaniac</i>	124	<i>Lacoste</i>	154
		LITERATURA	155
		JMENNÝ REJSTŘÍK	163
		SEZNAM FOTOGRAFIÍ	165

SLOVO ÚVODEM

Je to samozřejmě určitá nadsázka, ale kdybych dneska měl vyplnit osobní dotazník, do rubriky „přechodné bydliště“ bych nejráději napsal – Francie. Před mnoha lety bych byl asi konkrétnější a připsal ještě – Paříž, kterou jsem tehdy po prvé navštívil a ještě dlouho bezmezně obdivoval. Samozřejmě i dnes se tam občas rád vracím, ale od té první návštěvy uplynulo několik desetiletí, a já jsem poznal ještě mnoho dalších pozoruhodných míst, která mne také očarovala. A když se mne nyní někdo zeptá, kde se mi ve Francii líbí nejvíce, bez dlouhého přemýšlení odpovídám – všude. Jakmile na silnici překročím řeku Rýn, objeví se první francouzské nápisy a v rádiu zazní melodická francouzština, mám pocit, že jsem zase ve svém druhém domově. Něco jako na návštěvě u svých blízkých, se kterými mám mnoho společných vzpomínek.

Během těchto výletů do Francie jsem postupně objevoval, na kolika místech po této zemi lze objevit nějakou památku, která připomíná konkrétní událost nebo postavu z naší historie. Může to být cokoli: socha, pamětní deska, náhrobní kámen anebo jen název ulice. V obci La Targette máme také náš vojenský hřbitov. A ve městě Darney se nachází zámeček, ve kterém dlouhá léta sídlí Musée Tchecoslovaque, o něj se neúnavně stará jeho konzervátor, sympatický pan André Poirot. To je jen pár příkladů v tomto úvodu.

Kromě letitého cestování po jednotlivých regionech jsem také doma začal systematicky pátrat v dostupné literatuře a sbírat roztroušené informace všude, kde se dalo. Někdy to byla přímo detektivní práce nalézt konkrétní místo, kde se popisovaná událost kdysi odehrála, o to víc mne potěšilo, když jsem nakonec, třeba i po mnoha měsících, uspěl.

Výsledkem mého dlouholetého koníčku byly napsané scénáře televizního dokumentárního cyklu i text stejnojmenné knihy „Francie s ozvěnou domova“. Jenomže od té doby uplynula zase řada let a já jsem ve svém putování po Francii, i hledání dalších zajímavostí, dále pokračoval. A pochopitelně opět nacházel a doplňoval své předchozí znalosti do podoby, kterou dnes čtenářům předkládám.

PRAHA PLNÁ FRANCOUZŮ

Naše putování Francií začneme procházkou po Praze. Jakkoliv se to může zdát poněkud neobvyklé, ale zajímavých míst, spojených s francouzskou historií, je v našem hlavním městě nečekaně mnoho. Zkusme se podívat na naše město očima francouzského turistu, který sem přijel na návštěvu. Určitě bude překvapen stejně jako my, kteří tu žijeme.

Projdeme se nejprve po Pražském hradě, jehož podoba se v průběhu staletí měnila. Karel IV., který byl jako sedmiletý chlapec odvezen do Francie, se do Čech vrátil až po deseti letech, v roce 1333. Ve svém životopise *Vita Caroli* popisuje stav, ve kterém našel zpustlé sídlo přemyslovských králů. Proto se rozhodl vystavět nový palác, který by se podobal tomu, v němž žil v Paříži. Na toto rozhodnutí jistě mělo vliv i přání, aby se tu jeho francouzská žena Blanka co nejdříve cítila jako doma. Tehdejší rozdíl mezi oběma zeměmi koneckonců výstižně popsal ve *Zbraslavské kronice* Petr Žitavský, opat cisterciáckého kláštera, který každoročně jezdil na shromáždění generální kapituly do Francie:

*Ó, jak šťastná země, jež neválčí, žije si v míru!
Francie, nejvyšší moc ty máš a bohatství hojnost,
moudrost a pokoj dní, však nemáš násilných činů.
Začněte výklady smutné, ó Čechy, a sdělte mi nyní
o sobě, jaká sláva a jaké jsou radosti vaše.
Neznáte vesele žít, neb škodí vám boje a mnoho
ošklivých věcí.*

/v překladu Rudolfa Mertlíka/

Dnešní panorama Hradčan, které sem přijíždějí obdivovat turisté z celého světa, by ztratilo své kouzlo, kdyby se v jeho středu nevypínal Chrám svatého Víta. První zprávu o katedrále máme už z roku 1341, kdy se Jan Lucemburský rozhodl věnovat na její stavbu desátek z výnosů stříbrných dolů. O rok později, při návštěvě papeže Klimenta VI. v **Avignonu**, se král Jan a jeho syn Karel setkali s Matyášem z Arrasu a patrně na doporučení papeže ho pozvali do Čech, aby na Pražském hradě postavil katedrálu ve francouzském stylu.

Pádným důvodem pro neodkladné zahájení stavby bylo očekávané povýšení pražského biskupství na arcibiskupství, které brzy měli od papeže získat. Matyáš pravděpodobně přijel do Prahy nejprve na obhlídku staveniště, aby pak vypracoval stavební plán chóru, inspirovan jihufrancouzskými katedrálami ve městech **Narbonne a Rodez**. Základní kámen chrámu byl slavnostně položen dne 21. listopadu 1344 za přítomnosti Jana Lucemburského, jeho dvou synů Karla i Jana Jindřicha a nově jmenovaného arcibiskupa Arnošta z Pardubic. Během dalších osmi let stačil Matyáš z navrženého chóru zbudovat pět kaplí závěru, dvě boční kaple na jihu a jednu boční kapli na severu s přilehlými poli ochozu i pilíři vysokého chóru s arkádami a zdívkou nad nimi až pod úroveň triforia. Pravděpodobně je i autorem půdorysného rozvrhu Nového Města pražského. Do Francie se už nevrátil a po své smrti byl pohřben na místě svého díla. Náhrobní deska s jeho jménem byla v roce 1928 nalezena v severním ochozu chrámu jako součást dlažby pod zpozdnicemi a přenesena do Valdštejnské kaple. Matyášovu přibližnou podobu známe z dolního triforia v katedrále, zbudované Petrem Parléřem, busta posloužila i jako předloha k menší soše na pomníku Karla IV. u křížovnického kostela sv. Františka.

Pražský hrad a socha Karla IV.

Matyáš z Arrasu však není jediný Francouz, který je ve svatovítské katedrále pohřben. **Philibert de Montjeu**, normandský biskup v Coutances, byl basiilejským koncilem roku 1432 vyslán do Čech, aby vyjednával s utrakvisty. Shoda mezi oběma stranami nastala až v červnu 1436, kdy v Jihlavě byla slavnostně vyhlášena známá kompaktáta. V srpnu nato se Philibert odebral do Prahy, aby nahradil Jana Rokycanu, který nedostal od papeže souhlas k výkonu arcibiskupského úřadu. Philibert tehdy bydlel na dvoře krále Václava IV., který se nacházel kolem dnešní Václavské ulice. Dne 10. února 1437 znovu vysvětil Chrám svatého Víta v Praze a den nato korunoval královnu Barboru, manželku Zikmunda Lucemburského. V roce 1438 byl přítomen korunovaci nového krále Albrechta, Zikmundova zetě, a 19. června 1439 v Praze nečekaně podlehl morové nákaze. Pohřben byl ve svatovítské katedrále v chóru před oltářem Panny Marie. Jeho náhrobek se však nedochoval, při pozdějších stavebních úpravách byla rakev s ostatky přenesena na neznámé místo.

Ve Vlašimské kapli, na východní stěnu, dal pražský arcibiskup Jan Očko namalovat fresku *Zázračné prohlédnutí svaté Otýlie při křtu*. Volba tématu nebyla náhodná. Jan trpěl od mládí oční vadou, která mu vynesla přezdívku Očko. Kvůli svému handicapu dokonce musel žádat papežský dispens pro výkon kněžské služby. Na rozdíl od roudnického votivního obrazu, kde je arcibiskup úmyslně namalován z profilu, na fresce je naopak zobrazen, jak oběma očima vzhlíží ke svaté Otýlii, patronce očních lékařů. Obě díla vznikla kolem roku 1370.

Ve Svatováclavské kapli, nad sochou sv. Václava, je vyobrazen král Vladislav Jagellonský s manželkou **Annou de Foix-Candale**, pocházející ze starobylého francouzského rodu. Shodou okolností byla pravnučkou princezny Magdalény, která se kdysi měla stát manželkou Ladislava Pohrobka. Královna Anna po svatbě pobývala krátce v Uhrách a po porodu dcery zemřela, aniž by se kdy podívala do Prahy. Nicméně její dcera Anna se později provdala za Ferdinanda Habsburského, který pro ni v Praze nechal postavit krásný renesanční letohrádek Belvedere. Na počátku 20. století se odehrála v Kapli svatého Václava zajímavá událost. V březnu 1902 navštívil Prahu básník **Guillaume Apollinaire** a pobýval tady několik týdnů. Na svých procházkách Prahou se mimo jiné vypravil také na Pražský hrad. Navštívil svatovítskou katedrálu a vstoupil do Svatováclavské kaple. Tady ho hlídač upozornil na zajímavý achát, ve kterém při troše fantazie bylo možné spatřit lidský portrét. Básník se na kámen podíval a vyděsil se, byl

přesvědčen, že vidí právě svou podobu. Tento hluboký dojem později zachytil v úvodní básni ze sbírky *Alkoholy – Pásmo*:

*V achátech Svatovítských zříš zděšen své vlastní rysy
Na smrt jsi smuten byl v ten den, kdy sebe v nich objevil jsi
Podoben Lazaru kterého světlo drtí
Pozpátku točí se ručičky v židovské čtvrti
A ty couváš ve svém vlastním životě pomalu*

/v překladu Karla Čapka/

Sugestivní verše po mnoha letech zaujaly francouzského spisovatele **Raymonda Jeana** natolik, že se během návštěvy Prahy v roce 1968 snažil zmíněný achát najít, ale marně. Iluze podobizny je zřetelná jen při určitém osvětlení a samotný kámen není zas tak příliš velký.

Součástí gotického paláce Pražského hradu byla také kaple Věch svatých, kterou v 70. letech 14. století stavěl Petr Parléř. Dvouposchoďová dispozice stavby byla patrně volnou inspirací **Sainte-Chapelle** v Paříži, kterou Karel IV. tak dobře

Buquoyův palác, Francouzské velvyslanectví

znal. Při ohromném požáru, který zachvátil Hrad v roce 1541, byla kaple vážně poškozena. Za její záchranu vděčíme vdově po francouzském králi Karlu IX. Alžbětě, sestře Rudolfa II., která nějaký čas po smrti svého manžela pobývala v Praze. Díky finančním prostředkům, které Alžběta na záchranu věnovala, byla kaple kolem roku 1580 přestavěna do renesanční podoby. Nově zaklenutý strop byl tehdy ozdoben také francouzskými liliemi.

Tereziánská část Hradu nám zase může připomenout ozvuk pozdějších událostí ve Francii. Červencová revoluce v roce 1830 navždy připravila o trůn krále **Karla X.**, který brzy musel opustit zemi. Po krátkém pobytu v Edinburku dostal z Vídně pozvání od svého vzdáleného příbuzného, Františka I. (rakouský císař byl synovcem Marie Antoinetty, švagrové Karla X.), aby se usadil na Pražském hradě, který císař navštěvoval velice zřídka. Karel X. přijel do Prahy 25. října 1832 spolu se svým starším synem Louišem-Antoinem de Bourbon, vévodou z Angoulême, s chotí Marie-Thèrese Charlotte, vévodkyní z Angoulême (dcerou Ludvíka XVI. a Marie Antoinetty). Dále přicestovali sirotci po vévodovi z Berry, mladším synovi Karla X., dcera Louise Marie-Thèrese de Bourbon, zvaná Mademoiselle de France, a pohrobek Henri-Charles Marie Dieudonné d'Artois, vévoda z Bordeaux a hrabě ze Chambordu. Celý královský dvůr, který čítal asi 60 osob, obsadil druhé patro hradního křídla na třetím nádvoří. Zde pak prý Karel X. udržoval dvorskou etiketu, jak by sídlil dále ve Versailles. Pražané ho však mohli vidět zřídka, údajně jeho oblíbeným místem procházek byla Rajská zahrada nebo alej na Mariánských hradbách. Navíc často pobýval v Buštěhradě, Teplicích nebo na Sychrově. Karel X. v Čechách brzy zdomácněl a zakrátko se spřátelil se zdejší šlechtou. Jeho hlavním oblíbencem se stal kníže Louis Rohan. Rodina byla policejně hlídána kvůli častým návštěvám ze zahraničí (do Prahy přijížděli francouzští legitimisté, ale i agenti z různých zemí, na Hradě se konaly různé porady) i osobní bezpečnosti.

V té době do Prahy dvakrát zavítal **François-René de Chateaubriand**, který věrně setrval v diplomatických službách bývalého krále, aby s ním jednal o uznání nového sňatku vévodkyně z Berry. Oba krátké pobyty romantického spisovatele na Malé Straně připomíná pamětní deska, umístěná na boční zdi hotelu v Saské ulici, jehož vchod je v Lázeňské ulici. Dodnes je nad průčelím hotelu starobylý nápis „Au bain“. Řada Chateaubriandových postřehů z návštěvy Prahy včetně zdejšího života dvora Karla X. je zachycena v jeho knize *Paměti ze záhrobí*.

Francouzský dvůr pobýval v Čechách zhruba čtyři roky, ale **Joachim Barrande**, původně vychovatel Jindřicha ze Chambordu, vnuka Karla X., tu

Kostel svatého Františka z Assisi

naštěstí zůstal natrvalo. Dvorní intriky způsobily, že Barrande raději dvůr opustil a začal pracovat jako stavební inženýr na vyměřování koněšprežné dráhy z Prahy do křivoklátských lesů. V roce 1833 pod Dívkými hrady u Zlíchova našel první silurské zkameněliny, které ho natolik zaujaly, že je začal systematicky sbírat, a výsledkem jeho celoživotního bádání je 24svazkové dílo *Système silurien du Centre de la Bohême*. Díky finanční podpoře svého bývalého žáka, hraběte ze Chambordu, mohl své dílo začít vydávat tiskem. Barrande původně bydlel na Malostranském náměstí, v domě u Splavínů, ale v roce 1845 se přestěhoval na Újezd do rohového domu čp. 419, kde je dnes také umístěna jeho busta. Domácnost starému mláďenci obstarávala „madame Babette“, kterou znal již z dřívější doby, když ještě na Hradě sloužila jako pokojská vévodovi de Guiche. Byla to matka Jana Nerudy. Barrande svou osobností Jana Nerudu bezpochyby ovlivnil. Ten se na jeho radu naučil francouzsky a jako mladý žurnalista se v květnu 1863 vypravil na studijní pobyt do Paříže. Své zážitky z procházek městem i ze setkání s krajany bezprostředně zasílal do redakce pražských novin Hlas, o rok později také vyšly knižně pod názvem *Pařížské obrázky*. Jedna z jeho vzpomínek na Paříž se znovu promítla do fejetonu, který vyšel v dubnu 1865 v Hlasu. Neruda v něm navrhuje postavit na Petříně gloriety ze dřeva a kamene, ze kterého by byla krásná vyhlídka na město:

„Jen několik stop kdybyste se mohli povznést výše, a máte nejmalebnější pohled, jaký vám krásné Čechy poskytnouti mohou, mnohem krásnější i velkolepější než jakou poskytuje pověstný „tour Solferino – vue de Paris a vol d’oiseau“ na Montmartru. S věže solferinské vidíte sice větší město pod sebou, nikoli ale půvabnější, k tomu zasahuje hluk a život pařížský příliš blízko do samého sousedství; schází tam pohled na široké, krásné pásmo říční, jaké s Petřína až po Zbraslav sledovati možno, schází pestrý a malebný obzor, jaký se s Petřína až Milešovkou a Sněžkou s jedné, Šumavou s druhé strany uzavírá.“

Slavná **Eiffelova věž** byla postavena o čtvrt století později, při příležitosti Světové výstavy v Paříži roku 1889. Tehdy ji navštívili i členové Klubu českých turistů, na něž nová dominanta Paříže udělala nezapomenutelný dojem. Po návratu domů se rozhodli, že na Petříně postaví aspoň zmenšenou kopii v poměru 1:5. Později mnoho nechybělo a mohli jsme mít v Praze vzácný unikát, protože po skončení výstavy mnozí Pařížané chtěli Eiffelovu věž zbourat; 300 metrů vysoká stavba údajně hyzdila město.

Napravo od Petřínské věže se rozprostírá areál Strahovského kláštera, kde dnes po mnoha letech opět sídlí premonstráti. Jejich řád vznikl roku 1120 ve Francii v **Prémontré**, nedaleko Laonu, a už dvacet let poté, za vlády Vladislava II., byl v Čechách první klášter tohoto řádu založen právě zde na Pohorelci. Jeho knihovna je velice bohatá, je tu také uchován nejstarší evangeliář, který byl kolem roku 860 napsán v klášteře svatého Martina v Tours. Na konci 17. století nechali mniši přestavět jižní a východní křídlo kláštera a tuto práci svěřili francouzskému architektovi **Jeanu-Baptistovi Matheyovi**, rodáku z Dijonu, který pobýval v Čechách v letech 1675–1695. Jeho stavební činnost u nás však začala už dříve raně barokní přestavbou arcibiskupského paláce na Hradčanech (Matheyova značka – hexagon – je vidět u vchodu vpravo) a poté již zmíněným křížovnickým kostelem sv. Františka naproti Klementinu. Po smrti Giovanni Domenica Orsiho Mathey pokračoval na stavbě venkovského letohrádku Troja pro Václava Vojtěcha Šternberka. Letohrádek tehdy stál ještě za hradbami Prahy. S řadou dalších Matheyových děl se můžeme u nás setkat i na mnoha jiných místech (např. přestavba zámku v Duchcově nebo královská kaple v klášteře v Plasech).

Vraťme se nyní na Malou Stranu, neboť zde si naši pozornost zaslouží ještě další místa. V Karmelitské ulici pod číslem 8 najdeme bývalý **Rohanský palác**, dnes sídlo ministerstva školství. Tympanon empírového průčelí je ozdoben

erbem rodu včetně rodového hesla. Původně se tento palác jmenoval Kuronský. V roce 1800 Julius Armand Louis Rohan-Guémenée, bratr Karla Alaina, si vzal za manželku Kateřinu Vilemínu, princeznu Kuronskou a vévodkyni Zaháňskou, kterou známe jako paní kněžnu z *Babičky* Boženy Němcové. Ta se s ním však nechala po pěti letech manželství rozvést, protože neodpovídal jejímu vysněnému ideálu, a jako odstupné mu připsala 100 000 tolarů. Palác roku 1816 koupil kníže Karel Alain a v letech 1838–1841 ho jeho synovec Kamil přestavěl do dnešní klasicistní podoby.

Nedaleko odtud, na Velkopřevorském náměstí, stojí **Buquoyský palác**, dnes sídlo velvyslanectví Francie. Projít jeho sály a spatřit řadu portrétů známých osobností, které jsou spojeny s historií Prahy, bylo poprvé možné v roce 2005, v rámci Dnů evropského dědictví. Hned nad schodištěm je velký jezdecký portrét Charlese Longuevaye, hraběte Buquoy, podobný tomu, který visí na hradě Rožmberku v jižních Čechách. V dalších sálech jsou pak portréty mužů, které známe z doby války o dědictví rakouské 1741–1742 (François de Chevert, velitel francouzské posádky v Praze, markýz de Vauvenargues i maršál Belle-Isle), jeden ze salonů je pojmenován po francouzském králi Karlu X., který pobýval v pražském exilu v letech 1832–1836.

Na Kampě vedle Karlova mostu stojí rozlehlý dům č. 8, zvaný kdysi Prachovna, kde se narodil i zemřel malíř Soběslav Pinkas, dědeček Jiřího Voskovce. Pinkas strávil část svého života ve Francii (1854–1869) a po návratu do Čech se i se svou rodinou usadil právě zde. Stal se profesorem kreslení na vyšší dívčí škole, ale jeho vztah ke Francii tím neskončil. Na základě podnětu Louise Legera v roce 1886 založil spolek **Alliance française de Prague**. Aby se zájemce mohl stát jejím členem, dokonce nemusel ani umět francouzsky. Cílem společnosti bylo poznávat a milovat francouzský jazyk a navazovat vztahy jak se skupinami Francouzů žijících v Praze, tak i s přáteli francouzského jazyka a literatury. Alliance sídlila v Umělecké besedě, Jungmannova 25.

Soběslav Pinkas byl v Čechách po 30 let jakýmsi prvním, dobrovolným, neoficiálním konzulem Francouzské republiky. Na Kampě pohostinně přijímal řadu francouzských osobností, které přijížděly do Prahy. Jeho dům byl společenským centrem v době, kdy naše země ještě neměla oficiální styky s Francií. Za tyto zásluhy se roku 1898 stal rytířem Čestné legie. Po jeho

Dům na rohu Saské a Lázeňské ulice

smrti zde několik let bydlel jeho syn Ladislav, též činovník Alliance, než se přestěhoval o několik set metrů dál do Sovových mlýnů.

Ernest Denis v roce 1872 získal stipendium na studijní cestu a na radu Emila Picota se rozhodl jet do Čech. V Praze se sešel s Louisem Legerem, a ten 24. listopadu 1872 přivedl svého mladšího krajana k Františku Palackému. Leger jim tehdy musel dělat tlumočníka, protože Denis ještě česky neuměl. Jeho učitelem se pak stal Jaroslav Vrchlický. Denis také poznal Františka Ladislava Riegra a důvěrně se sblížil se Soběslavem Pinkasem. Na Kampě v jeho domě se rozhodl napsat jednu ze svých knih *La Bohême depuis la Montagne-Blanche (Čechy po Bílé hoře)*, která má také věnování Pinkasovi. Během první světové války Denis svým nezanedbatelným podílem přispěl i ke vzniku Československé republiky. Při poslední Denisově návštěvě Prahy v roce 1920 byl v jeho přítomnosti slavnostně založen **Francouzský institut**. První kurzy začaly provizorně v Krakovské ulici č. 6 v sálech filosofické fakulty. Kvůli nedostatku prostoru se Institut přestěhoval do Ostrovní ulice č. 6, ale zakoupené prostory brzy znovu nestačily. Nakonec vedení Institutu získalo parcelu ve Štěpánské ulici č. 35 a k ní ještě sousední parcelu ve Školské ulici č. 18, na kterých byly postaveny moderní budovy. Od 1. října 1930 tu Institut má své stálé sídlo. Původní vchod do Institutu byl ve Školské ulici, kde na domě č. 18 je stále zachován nápis „*Université de Paris – Institut Ernest Denis*“. Po Denisově smrti byl v roce 1928 francouzskému historikovi odhalen velký pomník od sochaře Karla Dvořáka na Malostranském náměstí, ale za protektorátu byl v noci z 20. na 21. dubna 1940 odstraněn. Také nádraží v blízkosti Muzea hlavního města Prahy neslo Denisovo jméno (po únoru 1948 přejmenováno na Těšnov), bohužel tato novorenesanční budova byla odstřelena 16. března 1985. Až nyní, od listopadu 2003, je v rohu Malostranského náměstí na domě č. 27 alespoň Denisova busta.

Vraťme se do centra Prahy. Vedle Staroměstské radnice stojí renesanční dům „U Minuty“, který je vyzdoben mnoha sgrafity z přelomu 16. a 17. století. V lunetách střešní římsy je vyobrazena řada postav, které mají představovat francouzské krále. Podkladem k těmto podobiznám byly rytiny z publikace *Effigis regum francorum omnium*, vydané roku 1576 v Norimberku.

Přejdeme dále na Nové Město, do Palackého ulice, kde stojí Mac Nevenův palác. V roce 1866 sem k Františku Palackému poprvé přišel na návštěvu

mladý **Louis Leger**, když se na popud Josefa Václava Friče vydal do Prahy. Se slavným historikem i jeho zetěm Františkem Ladislavem Riegreem se však nesetkal naposledy, protože následující rok oba muži přijeli do Paříže na Světovou výstavu. V roce 1871, po prusko-francouzské válce, Louis Leger pobýval v Praze znovu, tentokrát tu z vojenského pověření organizoval přijímání francouzských zajatců, kterým se podařilo uprchnout z Německa. Také spolupracoval s časopisem *Correspondence slave*, který vznikl roku 1869 a byl subvencován českým pivovarníkem Emanuelem Kittlem. V té době bydlel ve Vodičkově ulici č. 28 v domě „U Štajgrů“ – později tu na jeho místě vznikl secesní dům „U Nováků“. V roce 1912 Leger zastupoval Collége de France při odhalování památníku Palackého pod Emauzy. Ve stejné době byl jmenován čestným občanem Prahy a jeho portrét se stal součástí výzdoby Riegrova sálu v Obecním domě.

Nedaleko odtud Na Příkopech, na rohu Panské ulice, stával hotel „U modré hvězdy“, kde se v roce 1846 ubytoval skladatel a dirigent **Hector Berlioz**. V restauraci vedlejšího hotelu „U tří lip“ se pak konal velký banket k počtě jeho provedení *Romea a Julie*. Pražané Berliozovi tehdy na rozloučenou věnovali stříbrný pohár. V hotelu „U černého koně“ zase v lednu 1882 bydlel

Pamětní deska na bývalém hotelu v Lázeňské ulici

Camille Saint-Saëns. Umělecká Beseda ho pozvala, aby řídil koncert ze svých skladeb. O čtyři roky později, při své další návštěvě Prahy, zde složil známé dílo „Karneval zvířat“. Jiný hudební skladatel, Gustave Charpentier, byl ubytován v hotelu Central v Hyberské ulici v únoru 1903, při návštěvě jedné z prvních repríz pražského provedení své opery *Louisa*. Do Paříže si Charpentier odvážel fonografické válečky s nazpívanými slováckými písněmi, které mu ve vinárně U Kupců nazpívali studenti Herben, Úprka spolu s dalšími přáteli.

Ne všichni Francouzi sem přicházeli jako zvaní hosté, v řadě případů do Prahy vstoupili i jako dobyvatelé. Velitel vítězných císařských vojsk na Bílé hoře, **Charles Longueval, hrabě Buquoy**, pocházel z Arrasu a jeho rod na panstvích, která tehdy získal v jižních Čechách, setrval až do roku 1945. Této neblahé bitvy, ve vojsku Maxmiliána Bavorského, se zúčastnil dokonce i filozof **René Descartes** a byl zde lehce raněn. Dva dny po bitvě si zapsal do svého deníku, že učinil významný objev; jeho budoucí dílo *Discours de la Méthode (Rozpravy o metodě)* tady najednou začalo zrát v okamžicích pro nás tehdy tak tragických. Po kapitulaci Prahy pobýval ve městě a mimo jiné se zajímal o astronomické přístroje z pozůstalosti Tychona Brahe, jenomže ty už bohužel byly zničeny.

Francouzští katolíci, kteří po bělohorské bitvě zůstali v Čechách, si chtěli ve svém duchovním životě udržet určitou autonomii. Přáli si mít vlastní svato-stánek, kde by mohli sloužit mši v rodném jazyce, a vyhlédli si opuštěný kostel Mistra Jana Husa na Malé Straně, který stával v těsné blízkosti dnešního kostela Panny Marie Vítězné. Nově vzniklá **kongregace svatého Ludvíka** o něj požádala knížete Lichtenštejna, který zastupoval císaře Ferdinanda II., a ten jim okamžitě vyhověl. Po pěti letech, v roce 1628, kongregace přesídlila do Starého Města ke kostelu svatého Linharta, kde působila ještě zhruba 150 let, dokud nebyla zrušena. V seznamu členů kongregace svatého Ludvíka se také objevuje známé jméno stavitele Jeana-Baptista Matheye.

Přibližně po sto letech od bitvy na Bílé hoře byla Praha obléhána znovu. Válečného tažení v letech 1741–1742 pod vedením Maurice de Saxe se účastnil **markýz de Vauvenargues**, později proslulý moralista a spisovatel, přítel Voltairův. Prožitě válečné útrapy bezpochyby ovlivnily jeho pozdější dílo. Jedna ze zapomenutých památek na toto obléhání je dodnes na jižním okraji města. Do roku 1741 silnice ze Zlíchova do Chuchle nevedla podél řeky, protože tu skály dosahovaly až k vltavskému břehu. Pro lepší spojení obou obcí Francouzi odstřelili část skal a vybudovali tady novou silnici, která stále ještě slouží jako

cyklistická stezka. Poněkud neobvyklá kaplička Panny Marie při této cestě je vlastně bývalá prachárna z té doby. O kus dále, proti proudu řeky, je na silurské skále od roku 1884 umístěna pamětní deska se jménem Barrande. Jeho jméno nese i moderní vilová čtvrť, rozkládající se nad ní na kopci.

Představa, že u Vltavy bychom mohli potkat francouzské námořníky, vypadá poněkud bizarně. A přece tomu tak je. Na Výtoni, kde kdysi sídlila celnice, je dnes muzeum věnované zaniklému Podskalí. Mezi vystavenými exponáty jsou také památky na spolek Vltavan, jenž vznikl v roce 1871 a dodnes udržuje a propaguje podskalské tradice. Jeho členové při slavnostních okamžicích nosí kroj, který v 18. století měli námořníci francouzského obchodního loďstva. Podle jedné verze kroj z Francie přivezl primátor a jeden ze zakládajících členů spolku František Ditrich, jiná verze se opírá o informace o francouzských emigrantech, kteří k nám přichli během Francouzské revoluce. Tyto rodiny, které se jmenovaly Depreé, Chevallier nebo Marat, vesměs profesně posílily i řady podskalských plavců. Možná právě oni navrhli tehdejšímu jednateli spolku Šimonu Orazskému podobu vltavanského kroje, který byl přijat v lednu 1872.

Ještě jižněji, na samém kraji Prahy, u řeky leží Komořanský zámek. Tady 2. července 1742 zástupci Marie Terezie (kníže Miklós Esterházy a hrabě z Koenigsecku) a francouzsko-bavorské strany (maršál Belle-Îsle a hrabě z Bayernu) jednali o mírových podmínkách. Na stropě velkého sálu byli účastníci tohoto setkání poté namalováni, ale při pozdějších opravách zámku vyobrazení zmizelo. Ve stejné době byla v Praze z popudu francouzských důstojníků založena nejstarší zednářská lóže v českých zemích. Zednáři na své schůzky pozvali i některé z domácích šlechticů, kteří se politicky orientovali na Francii nebo aspoň s Francouzi sympatizovali. Lóže zpočátku zahájila svou činnost bez zvláštního označení, od roku 1763 přijala oficiální název U tří korunovaných hvězd.

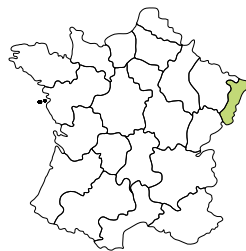
Dodnes nám mnoho ulic v Praze připomíná Francii svým jménem – Pařížská, Francouzská, Legerova, Barrandova, Viktora Huga, Na Marně, Terronská, Verdunská. Bohužel některé z dalších názvů, většinou v roce 1952, byly úmyslně změněny – Bayonnská na Lidickou, Dunkerkská na Raisovu, Chálonská na M. J. Lermontova, Remešská na Glinkovu a Targetská na Chittussiho.

Zitkovy sady, legionářský pomník

Naopak jméno Praha se objevuje v mnoha francouzských městech – Avenue de Prague je v La Rochelle, Boulevard de Prague je v Nîmes, Impasse de Prague v Lille, Place de Prague v Nantes, Rennes a Lezoux, Quai de Prague v Orléans, Rue de Prague v Agde, Amiens, Belfort, Bobigny, Colmar, Colombes, Drancy, Guegnon, Lorient, Narbonne, Noisy-le-Grand, Paris, Perpignan, Saint-Brieux a Salon-de-Provence.

ALSASKO

Naše cestování po stopách Čechů ve Francii začneme v Alsasku, v přívětivém regionu, který je nám nejbližší geograficky, historicky i gastronomicky. Kde jinde můžeme za výlohou obchodu spatřit lákavě vyhlížející preclíky (fr. *bretzel*) nebo hezky vykynutou bábovku (fr. *kouglof*)? Také víno se zde označuje podle odrůd a nikoliv podle místa původu. Cesta z pomezí Čech do Alsaska je dlouhá zhruba čtyři sta kilometrů, které je třeba projet napříč Německem. Mimochodem, právě část evropské dálnice E 50 mezi Prahou a Norimberkem se od roku 2006 nazývá „Via Carolina“ na počest císaře Karla IV., který zde kdysi vybudoval důležitou obchodní stezku a jezdil tudy do zemí, které spravoval. Svatá říše římská tehdy na západě nekončila na břehu Rýna, ale zasahovala až na území dnešní Francie. Mohou za to vlastně vnukové Karla Velikého, kteří si rozdělili říši svého děda na tři části. Na základě Verdunské smlouvy roku 843 Karel Holý získal část dnešní Francie, Ludvík, zvaný Němec, část dnešního Německa a Lothar území vymezené na východě Rýnem a na západě Rhônou, Saônou a Meusou. V tomto prostoru, zvaném Lotharingie, se později prolínaly mocenské zájmy panovníků z východu i ze západu a územní spory přinášely zdejším obyvatelům jenom strádání. V průběhu staletí tu však začal převažovat vliv Francie, která po třicetileté válce posunula svoje hranice až k Rýnu. Jako pozůstatek dávných časů mají mnohé obce svá pojmenování, která končí koncovkami -heim, -wihl, -bach. Těmito názvy se však nenechme zmást, hovoří se tu všude francouzsky. Kromě toho si Alsasané zachovali i svůj svébytný dialekt, který se od němčiny zřetelně odlišuje.

Když v roce 1795 Prusové uzavřeli mír s Francií, ponechali jí území na levém břehu Rýna, ale po prohrané válce v roce 1870 Němci obsadili Alsasko a část Lotrinska. V prosinci 1871 proti této anexi protestovali čeští poslanci zemského sněmu veřejným prohlášením v novinách i listem císaři Františku Josefovi I., který ho však odmítl. Text protestu byl zaslán také zástupcům Francie. Na tehdy ojedinělou politickou podporu Francouzi nikdy nezapomněli a ještě o mnoho let později cítili morální povinnost splatit svůj dluh vůči nám. Když francouzský prezident Poincaré 30. června 1918 v Darney před nastoupenými československými legionáři prohlásil, že francouzská vláda jako první uznává právo Čechů a Slováků na ustanovení nezávislého a svrchovaného státu, historický protest v projevu připomněl.

Alsasko se rozprostírá od severu k jihu v třicetikilometrovém pásu rovnoběžně s hraniční řekou Rýn. Od západu je chráněno hřebenem Vogéz, jehož výše dosahuje přes 1.400 metrů nad mořem a má zásadní vliv na klima v této oblasti. Na svazích se velmi dobře daří vinné révě a bílá alsaská vína jsou velice oblíbená. Pěkně upravené domy v jednotlivých obcích jen dokládají bohatství, které pěstování vína přináší. Jednou ze zdejších turistických nabídek je tzv. „La route des vins“, projížďka po značených cestách od jednoho vinného sklepa ke druhému. Je to příjemný způsob navazování kontaktů s místními obyvateli. Přináší to oboustranné potěšení, protože každá ochutnávka většinou stejně skončí nákupem několika lahví.

Departement Bas-Rhin

Metropolí Alsaska je **Štrasburk** (franc. Strasbourg), starobylé město na pomezí dnešní Francie a Německa. Dávný název Strateburgum (Město cest) vypovídá o jeho obchodním významu v blízkosti řeky Rýna. V roce 1349 se dokonce zdejší měšťané postavili proti rozhodnutí římského krále Karla IV. o vybírání cla na řece. Rýn přehradili kůly a řetězy natolik, že tu znemožnili plavbu. Nakonec po dvou letech panovník od nařízení ustoupil. Když se Karel IV. později stal císařem, povýšil Štrasburk na úroveň svobodných měst říše s právem uzavírat smlouvy i razit peníze. Zdejší rodák Mikuláš Wurmser se stal dvorním malířem císaře Karla IV. Z dochovaných listin vyplývá, že v Čechách musel žít už delší dobu, protože se v Žatci oženil s dcerou usedlého měšťana a získal tu majetek a městské výsady. Později se usadil na dvorci ve vsi Mořině nedaleko Karlštejna. Tehdy se podílel na výzdobě kostela Panny Marie (pravděpodobně zde namaloval známé Ostatkové scény) a kaple sv. Kateřiny na Karlštejně. Kromě toho také vytvořil některé nástěnné malby v ambitu pražského kláštera Na Slovanech (dnes Emauzský klášter).

Středověké město mělo nepoměrně menší rozlohu – na jihu ho obtékala řeka Ill, na severu bylo chráněno vyhloubeným hradebním příkopem, zalitým vodou. Za vlády Ludvíka XIV. je navíc od západu chránila tzv. Vaubanova přehrada, z jejíž terasy se otevírá panoramatický pohled na starobylou část města. Hned naproti je bývalá čtvrť rybářů, koželuhů a mlynářů zvaná La Petite France. Dnes je to místo romantických procházek a přívětivých hospůdek.

Štrasburk, katedrála Notre-Dame

Pýchou Štrasburku je gotická katedrála Notre-Dame. Ve slunečních paprscích nejlépe vynikne barva narůžovělé žuly z Vogéz, ze které byla stavěna od roku 1176 zhruba tři století. Západní průčelí je zakončeno pouze jedinou věží, vysokou 143 metry, a jeho výzdoba patří k nejcennějším památkám francouzské gotiky. Ke konci 14. století v čele stavební huti katedrály Notre-Dame stanul Michal z Freiburgu, pravděpodobně bratr stavitele svatovítské katedrály Petra Parléře. Během krátké doby (1383–1387) vystavěl tzv. westwerk (západní průčelí kostela) a základ oktogonu severní věže se schodištěm. Věž pak ozdobil velkými sochami krále a mnicha, které údajně znázorňují českého a římského krále Václava IV. a samotného stavitele. Pod jménem Michel Böhem je v literatuře navíc uváděn jako řezbář a tvůrce velké dřevěné sochy Krista nesoucího kříž, která byla umístěna ve štrasburském dómu.

V roce 1663 se stal štrasburským biskupem Franz Egon z Fürstenbergu, člen rozvětveného rodu, který vlastnil panství v německých i českých zemích (např. Lány, Křivoklát a další). Biskupův portrét, včetně pohledu na město Štrasburk, visel kdysi právě na Křivoklátě. Spolu se svým bratrem Vilémem Egonem

se tak dlouho angažovali ve prospěch politiky Ludvíka XIV., až na ně dopadla rána osudu. Franz Egon byl zbaven svého významného postavení a raději uprchl do Francie. Zato Vilém Egon byl na příkaz císaře Leopolda I. uvězněn a nebyť přímluvy papežského nuncia, za své postoje by patrně zaplatil životem. Nicméně po letech díky mírové smlouvě mezi Francií a Svatou říší římskou byli oba bratři omilostněni. Když pak v roce 1681 připadl Štrasburk Francii, Vilém Egon byl jmenován zdejším biskupem. Ke konci života od krále Ludvíka XIV. získal jako prebendu opatství Saint-Germain-des-Prés v Paříži. Malebné náměstí Fürstenberg nedaleko odtud je pojmenováno právě po něm.

V katedrále Notre-Dame, na pozvání kardinála Ludvíka Rohana, od roku 1769 působil český skladatel a hudebník František Xaver Richter jako kapelník chrámového orchestru. Větší část duchovní hudby napsal právě zde, mnoho jeho rukopisů je uloženo hned vedle, v Grand Séminaire. Ke stému výročí připojení Štrasburku ke Francii, roku 1781, zkomponoval slavnostní *Te Deum*. Kromě pravidelné chrámové hudby také řídil koncerty v blízkém Rohanském paláci, Richter zemřel ve Štrasburku roku 1789, těsně po začátku Revoluce

Štrasburk, Vaubanova hráz

v nedožitých osmdesáti letech. V severozápadní části města nedaleko Oranžerie je po něm nyní pojmenována ulice – rue François Xavier Richter.

Úzké uličky v blízkosti katedrály nás zavedou na roztomilé náměstíčko Marché-aux-Cochons-de-Lait. Nevelký prostor je lemován pečlivě udržovanými starobylými domy. Na střeše rohového domu č. 1 se otáčí neobvyklá korouhvička ve tvaru škorňě. Tady si, prý podle pověsti, v roce 1414 římský král Zikmund, syn císaře Karla IV., měl koupit módní boty, aby mohl zahájit ples u jedné z místních dam. Je zajímavé, že Zikmundovu návštěvu si měšťané připomínali ještě v 19. století – v Historickém muzeu visí malba Léo Schnuga úctyhodných rozměrů 6 × 9 metrů, na níž je zobrazen slavnostní vjezd Zikmunda do Štrasburku, a zdejší rodák Ludwig Adolf Spach na toto téma dokonce napsal zpěvohru *Der Kaiser Sigismund in Strassbourg*. Jiná korouhvička ve tvaru draka se otáčí na střeše vížky v ulici Dragon a je opět spojena s návštěvou císaře Zikmunda, tentokrát v roce 1418. Tehdy byl panovník ubytován nedaleko za řekou v hostinci zvaném Hôtel d'Endingen, jehož původní část se zachovala v areálu nynějšího hotelu Dragon.

Během procházky podél řeky si připomeneme další události, tentokrát z 18. století. V chóru luteránského kostela sv. Tomáše nás jistě upoutá monumentální dílo sochaře Jeana Baptisty Pigalla. Na barokním náhrobku vidíme vpravo alegorii *Francie odstrkující Smrt*, zatímco vlevo lev s leopardem a orlem na zmačkaných praporech symbolizují poražené státy Holandsko, Anglii a Rakousko. Právě zde je pochován význačný vojevůdce, francouzský maršál Maurice de Saxe, velitel vojska, které v listopadu 1741 – během války o dědictví rakouské – vtrhlo do Prahy a víc než rok ji okupovalo. Císařovna Marie Terezie však nakonec svou nástupnickou pozici na trůně vojensky uhájila a obklíčená francouzská armáda byla přinucena opustit město.

V Rohanském paláci roku 1770 prožila svou první noc ve Francii budoucí královna Marie Antoinetta, dcera Marie Terezie. Palác na počátku 18. století postavil kardinál Armand de Rohan-Soubise a ve zmíněné době ho již obýval jeho příbuzný Ludvík, který se zanedlouho stal francouzským vyslancem ve Vídni. Později se nechvalně proslavil aférou s diamantovým náhrdelníkem (barvitě vylíčenou Alexandrem Dumasem), kterým chtěl získat náklonnost královny Marie Antoinetty.

Naproti přes řeku je znovu v provozu nově zrestaurovaný hotel Cour du Corbeau, kdysi proslavený zájezdní hostinec. V dubnu 1777 se tady ubytoval

hrabě Falkenstein, což nebyl nikdo jiný než bratr Marie Antoinetty, císař Josef II. Po Evropě totiž rád cestoval inkognito. Tentokrát se vypravil za královským párem do Versailles kvůli delikátní záležitosti – od svatby uplynulo už sedm let a Francii stále chyběl následník trůnu. Při důvěrných rozhovorech se svou sestrou se postupně dozvěděl příčiny, proč dosud nemohla otěhotnět, chyba byla na straně jejího manžela. Nakonec Ludvík XVI. byl přinucen podstoupit menší chirurgický zákrok, který jeho vadu odstranil (intimní podrobnosti ostatně široce rozebírá Lion Feuchtwanger v jedné kapitole své knihy *Lišky na vinici*). Od hotelu vede ulice Austerlitz na stejnojmenné náměstí, kterým si měšťané připomínají slavnou bitvu u Slavkova (něm. Austerlitz).

Když budeme dále pokračovat podél proudu řeky Ill, brzy dojdeme k velkému parku obklopujícímu univerzitní budovu. Její rozměrné průčelí zdobí nahore řada soch, mezi nimiž na nás shlíží i „náš“ astronom Jan Kepler. Nejde tu o náhodu, protože humanista a rektor univerzity Mathias Bernegger byl jeho důvěrným přítelem a léta si spolu dopisovali.

Historie štrasburské univerzity je pro nás také zajímavá. Původní L'École de Strasbourg se roku 1566 proměnila na akademii. Na přelomu 16. a 17. století mezi zdejšími studenty najdeme i české šlechtice, např. Karla staršího ze Žerotína, později pak Zdeňka Brtnického z Valdštejna, Jindřicha Slavatu z Chlumu a další. O pár let dále, na počátku třicetileté války, se Štrasburk stal součástí Protestantské unie. Když po bitvě na Bílé hoře město slíbilo, že z Unie vystoupí, císař Ferdinand II. v únoru 1621 akademii povýšil na univerzitu. Po porážce Francie roku 1870 obsadili Štrasburk Němci a následně 1. května 1872 vysoké učení přejmenovali na Německou univerzitu císaře Viléma. Na inauguraci byl za Karlovu univerzitu pozván její tehdejší rektor Konstantin Höfler. Při této příležitosti ve Štrasburku pronesl řeč, v níž mimo jiné také ostře napadl Čechy. Dva dny nato čeští univerzitní studenti poslali francouzským kolegům protest proti tomuto projevu, který považovali za urážku, a vyjádřili hluboké sympatie k francouzskému národu. Obdobný dopis zaslali i čeští profesori. Po první světové válce, kdy Štrasburk opět připadl Francii, byl 22. listopadu 1919 univerzitě znovu potvrzen její původní statut. Slavnostního shromáždění se účastnil nejen francouzský prezident Raymond Poincaré, na pozvání sem také přijely delegace z mnoha světových univerzit. Čestný titul „doctor honoris causa“ zde byl udělen československému prezidentovi Tomáši Garrigue Masarykovi.

V okolí Štrasburku nás určitě překvapí neobvyklé množství příjmení Huss, která se v tomto regionu vyskytují. Pro příklad nemusíme chodit daleko, stačí se vydat po D 37 směrem na Haguenau a po desíti kilometrech se dojede do městečka **Weyersheim**. Donedávna tam toto jméno figurovalo na vývěsním štítě místní boulangerie. V nevelkém obchodě kromě pekařských výrobků byla k dostání dokonce i publikace o Mistru Janu Husovi. Také na internetu (<http://weyersheim.net.chez-alice.fr/BoulangerieHuss/historique.htm>) bývalý pekař dodnes podává informace o českých dějinách doby husitské. Nejedná se o žádnou náhodu, historie tohoto českého rodu v Alsasku sahá hluboko do minulosti. Ze zápisů v matrikách vyplývá, že kolem roku 1620 se ve Wilshausenu narodil Jean Huss a v téže době v nedalekém Hochfeldenu Christian Huss. Obě obce leží asi 20 km na západ od Weyersheimu a příjmení Huss se postupně rozšířilo na řadu dalších míst dolního Alsaska. Na konci 20. století ve Francii toto jméno nosilo více než sto rodin, z toho polovina žila v departementu Bas-Rhin.

Asi 30 km jihozápadně od Štrasburku po dálnici A 35 leží městečko **Obernai**, kde se potkáme s patronkou Alsaska, svatou Otýlíí (franc. Sainte-Odile). Na náměstí upoutá pozornost kašna se sochou světice a vinice nad městem nesou také její jméno. Nedaleko se už zdvíhá pohoří Vogézy (fr. Vosges) s **horou Sainte-Odile**, na jejímž vrcholu ve výšce 763 metrů stojí stejnojmenný klášter. Toto poutní místo má dlouhou historii sahající až do 7. století, kdy na zbytcích římského opevněného sídla Altitona si alsaský vévoda Adalric vybudoval hrad. Podle legendy se mu zde jako prvorozené dítě narodila slepá dívka a zuřivý otec, aby ušetřil rodinu hanby, se ji rozhodl zabít. Naštěstí se matka dítěte rozhodnutí vzepřela a děťátko ukryla mimo hrad. Vévodova dcera pak vyrůstala ve vzdáleném klášteře benediktinek. Ve dvanácti letech ji pokřtil sám svatý Eberhard a podle legendy právě v okamžiku, kdy se svěcená voda dotkla jejích očí, začala vidět. Dostala jméno Otýlie (Odile, tzn. „dcera světla“). Ale ani tento zázrak jejího otce neobměkčil, Otýlie ještě dlouho pokorně usilovala o jeho přízeň. Teprve na sklonku života vévoda litoval svých hříchů a dovolil dceři, aby jeho hrad přestavěla na ženský klášter. Svatá Otýlie je křesťany uctívána nejen jako patronka Alsaska, ale také jako ochránkyně před očními chorobami a klášter je dnes vyhledávaným poutním místem.

Vstupní branou, kterou každoročně projde přibližně milion návštěvníků, vejdemo do rozlehlého prostoru stíněného lípami. Po pravé straně je esplanáda

Klášter Sainte-Odile

s vodní nádržkou ze 12. století a za ní kostel. Malou brankou vlevo vedle kostela lze vstoupit do klášterního dvora, v jehož středu se tyčí socha zakladatelky kláštera a první abatyše. Svatá Otýlie v ruce drží knihu, na níž jsou zobrazeny oči, připomínající její zázračné prohlédnutí při křtu. Tuto událost najdeme zachycenu také na velké mramorové desce nad hrobem svěťice v klášterní kapli. Pod náhrobkem z 18. století jsou v rakvi uloženy ostatky svaté Otýlie. Jak uvádějí kroniky, 4. května 1354 opatství navštívil římský král Karel IV., doprovázen štrasburským biskupem Janem II. z Lichtenbergu a dalšími hodnostáři. Nechal hrob svaté Otýlie otevřít a odebral z nedotčeného těla pravé předloktí jako relikvii pro katedrálu svatého Víta v Praze. Přítomní biskupové pak zakázali pod trestem exkomunikace komukoliv v budoucnu hrob otevřít.

Vášeň Karla IV. pro sbírání ostatků svatých je notoricky známa, v letech 1353–1354 navštívil ještě další zdejší kláštery, odkud si do Prahy odvezl několik vzácných relikvií. V té době stále trval spor mezi kanovníky od svatého Tomáše ve Štrasburku a kanovníky v Haslachu (nyní **Niederhaslach** západně od **Molsheimu**), kdo má ve svém kostele pravé ostatky svatého Florenta. Proto biskup

Berthold de Bucheck využil příležitosti, že Karel IV. je právě v Molsheimu, a požádal ho o potvrzení pravosti ostatků v Haslachu. V den svátku svatého Florenta (7. listopadu 1353) se Karel IV. s mnoha biskupy účastnil poutě k světcovu hrobu a nechal otevřít relikviář, ozdobený zlatem a stříbrem. Po prohlídce pak pohrozil trestem každému, kdo by pravost zpochybnil a kanovníci z Haslachu na důkaz vděčnosti Karlovi věnovali světcovu pravou paži. V **Ersteinu** (na východ od Obernai) Karel IV. nechal otevřít hrob svatého Urbana a v Andelachu (nyní **Andlau** u města Barr) zase obdržel část ostatků svatého Lazara.

Departement Haut-Rhin

Z Obernai se vydáme vinnou cestou podél Vogéz na jih. Po pravé straně se na kopcích tyčí zříceniny hradů, které také stojí za návštěvu. Jeden z nich, Haut-Koenigsbourg, byl dokonce na počátku 20. století znovu rekonstruován do středověké podoby. Vypíná se nad Sélestatem a je viditelný už zdaleka. O něco dále na jih, pod hradem Saint-Ulrich, se rozkládá město **Ribeauvillé**. Na jeho horním konci, za zdí lycea, se v parku ukrývají čtyři barokní sochy. Jejich autorem je dnes zapomenutý český sochař Jan Josef Ignác Brož, který patrně jeden čas pracoval v Braunově dílně na Kuksu. V roce 1730 se na pozvání majitele panství Ribeauvillé usadil právě zde a změnil si jméno na Brosch. Ve městě vytvořil nejen tyto zahradní sochy, ale i kalvárii u farního kostela Saint-Grégoire.

Vinná cesta vede dále přes Hunawihir a Riquewihir do Kientzheimu, kde zahne na západ a zanedlouho se před námi objeví nevelké městečko **Kaysersberg**, rodiště Alberta Schweitzera. Hrad na kopci už od 13. století střežil přístupovou cestu z Lotrinska, vedoucí průsmykem ve Vogézách. Dneska tu kromě obvodových zdí zbyla jen vysoká věž, jejíž vrchol je volně přístupný po točitých schodech. Název vznikl ve 13. století za panování římského císaře Fridricha II., který město i s hradem koupil a dobře opevnil, aby zdejší kraj byl chráněn před možnými vpády lotrinského vévody. V roce 1514 se součástí městského opevnění stal i kamenný most přes řeku se střílnami v parapetu. Uprostřed mostu stojí kaplička s erby Svaté říše římské a říšského města, kterým se Kaysersberg stal už v roce 1293, nalevo je menší kaple se sochou Jana Nepomuckého. V letech 1330 až 1336 císař Ludvík Bavor dal hrad do zástavy králi Janu Lucemburskému

(včetně dalších tří lokalit na západ od Kolmaru – města Munster a Turckheim s nedalekým hradem Pflixbourg). V květnu 1354, před svou římskou cestou, Karel IV. projel Alsasko a údajně na tomto hradě rozhodl o ustavení obranného spolenectví deseti měst, zvaného Decapole (byla to města Mulhouse, Colmar, Munster, Turckheim, Kaysersberg, Sélestat, Obernai, Rosheim, Haguenau a Wissembourg). Městu Kaysersberg také potvrdil dávná privilegia. Aliance byla svěřena pod ochranu císařského fojta se sídlem v Haguenau. Tento pakt pomáhal vytvořit vojenskou a politickou stabilitu na tomto břehu Rýna a zůstal platný až do příchodu francouzského krále Ludvíka XIV. do Alsaska roku 1673.

Ve stejném roce Karlu IV. mniši v cisterciáckém klášteře Paris (nyní Paris u **Orbey**), ležícím v kopcích nedaleko Kaysersbergu, darovali část svatého Kříže, který si jejich opat Martin přivezl až z Konstantinopole během čtvrté křížové výpravy (1198–1204). Tento dar si císař nechal potvrdit zvláštní listinou, jejíž faksimile je otištěna v knize *Chrámový poklad u sv. Víta v Praze*. Publikace mimo jiné obsahuje podrobné informace o získaných relikviích.

Jen pár kilometrů odtud leží město **Kolmar** (franc. Colmar), rodiště sochaře Augusta Bartholdiho, na jehož zmenšenou kopii slavné sochy Svobody v New Yorku narazíme hned při vjezdu do města. Zajímavou zmínku o Kolmaru najdeme též ve *Zbraslavské kronice*. Po svatbě v nedalekém Špýru sem na pozvání římského krále Jindřicha VII. přijel jeho syn Jan Lucemburský se svou nevěstou z českého královského rodu, Eliškou Přemyslovnou. Zůstali tu od 13. do 21. září 1310 a s nimi tu pobývali i sedlecký opat Heidenreich a zbraslavský opat Konrád, kteří pak odtud zamířili na zasedání generální kapituly do Cîteaux. Přesné místo jejich ubytování kronika neuvádí, pravděpodobně šlo o dominikánský klášter. Kronikář však dodává, že „*ten čas nebyl nikterak stráven marně, nýbrž zcela byl věnován vzájemným potěšujícím rozmlouvám a užitečným radám*“. Otec a syn se tu viděli naposledy, Jan odtud odjel, aby se ujal vlády v Čechách, Jindřich VII. měl namířeno do Říma pro titul římského císaře. V Itálii pak zemřel roku 1313.

Město bylo v průběhu staletí zázračně uchráněno od ničivého válečného pustošení. Jeho historické centrum nabízí příjemnou procházku po rozsáhlé pěší zóně, která začíná nedaleko bývalého kláštera dominikánek na třídě Unterlinden. Nyní je zde muzeum a ve zdejší kapli mohou milovníci umění spatřit proslulý Issenheimský oltář od Matthiase Grünewalda. V roce 2012 v depozitáři

Kolmar, na pěší zóně

muzea byl zcela náhodou nalezen kus pláště, který údajně patří Mistru Janu Husovi. Provedené testy potvrdily, že látka skutečně pochází ze středověku.

V nedaleké ulici Têtes je renesanční dům, podle něhož se ulice jmenuje. Průčelí je ozdobeno mnoha roztomilými hlavičkami, které prý byly vytvořeny podle zdejších měšťanů. Jaký vztah však měli k majiteli domu, není jasné. Postavu bednáře na vrcholu štítu dodatečně vytvořil sochař August Bartholdi. Ostatně nedaleko odtud v ulici Marchand, kde se narodil, je dokonce zřízeno muzeum. Ve dvoře stojí jeho alegorické sousoší Spravedlnosti, Vlastenectví a Práce. Naproti přes ulici nelze přehlédnout dům Pfister, ozdobený renesančními freskami a medailony. Zobrazené hlavy jsou údajně portréty Habsburků Maxmiliána I., Karla V. a Ferdinanda I., který se stal roku 1526 českým králem. Rozhodně to tedy žádní krasavci nebyli. Křivolaká ulička Marchand, lemovaná typickými hrázděnými domy, vede na malé náměstí, kde je budova Koifhus. Název je zkomoleninou německého slova Kaufhaus neboli celnice. Nad mohutným vjezdem je umístěn dvojhlavý orel, znak Svaté říše římské. V prvním patře budovy je zasedací sál, jehož okna zdobí znaky jednotlivých měst Decapole.

Dnes to jsou jen kopie, protože původní skla byla přenesena do již zmíněného muzea Unterlinden a umístěna do okenních ráků v prvním patře (sál číslo 16).

Z Kolmaru budeme pokračovat dále po D 83 až na jižní konec pohoří Vogézy. Tady u **Cernay** můžeme uctít vzpomínkou naše vojáky, kteří tu bojovali za první světové války v kopcích nad městem. V okolí padlo na šedesát mladých Čechoslováků, příslušníků 21. a 22. střeleckého pluku ve Francii. Na okraji města je vojenský hřbitov, kde nyní odpočívají. Slavnostního otevření české části se dne 9. října 1932 účastnili jak francouzský prezident Albert Lebrun, tak i náš ministr zahraničí Edvard Beneš. Při této příležitosti byla sem přivezena ozdobná urna s prstí z bojiště na Bílé hoře.

Na malém náměstíčku, v blízkosti mostu Basset, je znovu umístěna socha Jana Nepomuckého, kterého v Alsasku považují za ochránce mostů. Každého 16. května se ve městě koná procesí k soše, kterou pak ozdobí květy. Obdobných míst, kde se s naším světcem můžeme setkat, je v Alsasku i Lotrinsku opravdu mnoho.

Jen pár kilometrů proti proudu říčky Thur je starobylé město **Thann**. Zdejší kostel Saint-Thiebaut patří k nejkrásnějším stavbám alsaské pozdní gotiky. Kolem řeky kdysi procházela mezinárodní obchodní cesta a ve Vieux-Thann se vybíralo mýto. Proto tu opodál ke konci 12. století hrabě Frederic II. de Ferrette založil nový hrad zvaný Engelsberg a pod ním opevnil nově vzniklé město Thann. Rodové panství **Ferrette**, ležící na jihu v Sundgau, jeho majitelé byli nuceni prodat basilejskému biskupovi a stali se jeho vazaly.

V roce 1303 český král Václav II. jednal s francouzským králem Filipem IV. Sličným o vzájemném spojení proti římskému králi Albrechtu. Protože mezi Čechami a Francií se rozkládaly jednotlivé země Svaté říše římské, bylo třeba najít nenápadný způsob, jak smlouvu dopravit na francouzský dvůr. Úkolu se ujal králův kancléř a basilejský biskup Petr z Aspeltu, který se rozhodl využít služeb svého tamního vazala. Prostředníkem mezi oběma králi se tak stal Thiébaud de Ferrette (v české historické literatuře je uváděn jako Theobald von Pfirt). Z Prahy odjeli dva poslové různými cestami do Thannu, odkud pak hrabě Thiébaud měl depeši dopravit do Paříže. Že opatrnost byla na místě, je dnes jisté, neboť v archivu římského krále Albrechta se našel duplikát Václavova návrhu i pověření pro posla, jemuž byl svěřen.

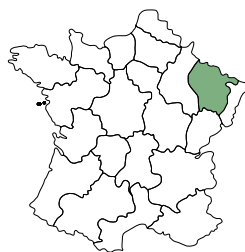

Colmar, Malé Benátky

Smlouva mezi oběma králi nakonec nebyla uzavřena. O rok později v září 1304 se Petr z Aspeltu vydal tajně do Francie, aby znovu jednal o navázání spolku proti Albrechtovi, ale ve Švábsku byl zajat. Václavovy listy mu byly odňaty a Petr navzdory své hodnosti basilejského biskupa byl několik měsíců vězněn. Do českého království se opět vrátil až s Janem Lucemburským. Thiébaud de Ferrette žil ještě několik let a byl pochován ve františkánském kostele ve starém Thannu, na jehož místě dnes stojí nemocnice. S tímto rodem se však setkáme v našich dějinách ještě jednou. Thiébaudova vnučka Jeanne, poslední dědička panství v přímé linii, se stala ženou Albrechta Moudrého (syna Albrechta I. Habsburského, proti němuž kdysi Thiébaud bojoval) a dva ze čtyř jejich synů se stali zeti císaře Karla IV. Rudolf IV. si vzal Kateřinu Lucemburskou a Albrecht III. zase Alžbětu Lucemburskou.

Dnes z hradu Engelsbergu zbyly už jen skromné ruiny na kopci nad městem. Přesto zřícenina vyniká neobvyklou zajímavostí – leží tu část povalené kulaté věže, skrz kterou už z dálky je vidět obloha. Po staletí se této kuriozitě říká „oko čarodějky“.

LOTRINSKO

Na západ od pohoří Vogézy se rozprostírá zvlněná krajina, kterou od jihu na sever protínají dvě hlavní řeky Moselle a Meuse. Blízké sousedství s Německem mnohokrát udělalo z Lotrinska bitevní pole, jehož stopy se nesmazatelně vryly do tváře této krajiny. Největším svědkem válečných útrap je verdunské bojiště, které se stalo národním památkem. Stejně jako Alsasko, i Lotrinsko bylo ve středověku součástí Svaté říše římské a vliv francouzských králů se v této oblasti prosazoval pozvolna. Roku 1678, třicet let po skončení třicetileté války, se lotrinský vévoda Karel IV. stal druhým manželem ovdovělé Marie Eleonory, sestry římského císaře Leopolda I. Sbližení obou rodů vyvrcholilo ve třetí generaci po smrti císaře Karla VI., kdy se jeho dcera Marie Terezie roku 1736 provdala za Františka Štěpána Lotrinského. Situace na šachovnici Evropy se tím poněkud zkomplikovala, nicméně mírová dohoda mezi Francií a Rakouskem v roce 1738 stanovila, že Lotrinsko doživotně připadne svrženému polskému králi Stanislavu Leszczyńskému, tchánu francouzského krále Ludvíka XV., a František Štěpán náhradou získá Toskánsko, kde vymřel rod Medicejských.

Departement Meurthe-et-Moselle

Ve středověku si lotrinští vévodové zvolili **Nancy** za centrum svého rozlehlého panství. Z původního městského opevnění ze 14. století však zbyla už jen brána Craffé. Když tudy vstoupíme do vnitřní části města, ulicí Grande Rue dojdeme až k vévodskému paláci. V renesančních prostorách jsou od roku 1848 umístěny sbírky Lotrinského muzea. I když by se na první pohled mohlo zdát, že historie Lotrinska je nám vzdálena, právě expozice v prvním patře svědčí o opaku. Je tu připomenuto období, kdy Karel Lotrinský bojoval ve službách Habsburků – jeho podíl na porážce osmanských Turků u Vídně roku 1683 a dále u Moháče roku 1687. Císař František Josef I. projevoval svou přízeň Lotrinskému muzeu řadou darů. Během své cesty na Světovou výstavu v Paříži 22. října 1867 muzeum dokonce osobně navštívil. Později, po požáru paláce v roce 1871, přispěl sumou 100 000 franků na jeho opravu.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.